

1:o) Gustaf I:s, modellerad af l'Archevesque och gjuten af Meyer, är upprest på Riddarhustorget. Den är hel och hållen af kanoner, eröfrade år 1700, och aftäcktes 1774. Statyn föreställles gående från Riddarhuset till Slottet, för att antyda det Gustaf I utgick utur ridderskapet och adelns leder för att bestiga tronen.

2:o) Gustaf II Adolfs bildstod till häst, på det torg som nu bär hans namn. Den är modellerad och gjuten af ofvanstående personer, men med dess förfärdigande gick det dock synnerligen långsamt. År 1772 var modellen färdig, gjöts 1779, uppsattes 1791, men invigdes ej förrän 1796, sedan den kostat den betydliga summan af 174,000 R:dr. Den väger 181½ skeppund.

3:o) Gustaf III:s staty, vid Skeppsbron midtför Slottsbacken, är på bekostnad af Stockholms borgerskap upprest år 1808. Den är modellerad af Sergel och 1799 gjuten af kapten Appelqvist.

4:o) Carl XIII:s, på torget af samma namn, är modellerad af professor Göthe, gjuten i Paris af Carbonnau samt aftäckt den 5 November 1821. Den är upprest på bekostnad och såsom en tacksamhetsgård af konung Carl XIV Johan. De omgifvande 4 lejonerna, modellerade af Fogelberg, blefvo dock ej färdiga förrän 1824.

5:o) Birger Jarls stod, modellerad af B. Fogelberg och hvar till medel genom subskription blifvit insamlade. Den aftäcktes den 21 Oktober 1854 och har sin plats midtför Riddarholmskyrkan.

6:o) Carl XIV Johans staty till häst, bekostad af H. M. Konung Oscar och modellerad af nyssnämnde frejdade konstnär. Stodens hela höjd från marken till det öfversta af hatten är 17 alnar, hvaraf fotställningen upptäger 9 alnar. Liksom den ofvannämnde, är den gjuten i München 1852 af von Miller. På fotställningen af hvit marmor, gjord i Carrara af J. Lundgren, och på hvilken man framtill ser svenska riksvapnet i basrelief, läser man på venstra sidan orden: "Åt Carl XIV Johan, Brödrafolkens Fader, af Oscar I." Baktill står årtalet: MDCCCLIV. Endast statyn lär kostat 40,000 R:dr Banko, förutom platsens ordnande, grundvalen och fotställningen. Med stor högtidlighet aftäcktes densamma den 4 November 1854, 41:sta årsdagen af Sveriges och Norrrikes förening. Slussplanen, der den är upprest, kommer att bära namn af Carl Johans torg, liksom den omnämnde platsen på Riddarholmen Birger Jarls.

Utom ofvannämnde åt svenska konungar redan uppresta bildstoder, har äfven en svensk konung, Gustaf III, låtit på Slottsbacken resa en obelisk af granit till minne af Stockholms borgerskaps trohet och nit förmedelst vaktgöring i hufvudstaden under 1788 års krig.

Stockholm har dessutom 12 broar: stora och lilla Norrbro, Nybron, gamla och nya Kungsholmsbron, Munkbron, 2 vid nya slussen, Liljeholmsbron, samt Skeppsholms-, Kastellholms- och Djurgårdsbroarne. Af dessa är Norrbro den märkligaste. Den påbörjades 1787, fullbordades på 10 års tid, har en längd af 180 till 190 alnar, 30 alnars bredd, och skall hafva kostat 36 tunnor guld. 3:ne äro af jern, nemligen lilla Norrbro, färdig 1843, och de båda slussbroarne från 1845.

I eller närmast omkring hufvudstaden finnas 4 helsobrunnar: Norrmalms eller Surbrunn, upptäckt 1690, Sabbatsbergs, upptagen 1734, Djurgårdsbrunn, hvars ena källa redan varit bekant på 1500-talet, men hvaraf den starkare ej upptäcktes förrän 1750, samt slutligen Uggelvikskällan, endast besökt Trefaldighetsafton af hufvudstadens lägre befolkning.

Vid sin första uppkomst utgjorde Stockholm med sina murar en oval figur af omkring 2,000 svenska alnars omkrets. Denna obetydliga vidd bibehöll staden vid pass 300 år, men har på de sednare 3 seklerne blifvit så utvidgad, att den nu, med förstäderna eller, såsom de kallas, malmarne, innehåller 2 svenska mil eller 36,000 alnar, och således, under denna tiderymd, vunnit en tillväxt i storlek af ungefär 18 gånger. Egovidden lär vara 4,668 tunnland, af hvilka åker, äng och skog upptaga 2,468 samt det bebyggda rummet 2,200 tunnland. Af dessa ofvannämnde 2,468 tunnland utgjorde åker 1,669, äng 261 och skog samt betesmark 538 tunnland, i hemmantal upptagne till 30. Stadens längd räknas, emellan Norr- och Skanstull, till något öfver $\frac{1}{2}$ svensk mil. Hvad husens antal beträffar, uppgick det 1729 till 4,500, år 1741 till 5,000, men 1850 till icke mer än 4,546. Förklaringen öfver detta förhållande ligger, oaktadt de många byggnader hvilka årligen uppföras, förmodligen uti det vida större omfånget af de stenhus, som numera byggas, och af hvilka månget upptager samma rymd, som 2, 3 till 4 trähus fordom intogo. Uppskattningsvärdet för hus och tomter uppgick 1850 till en summa af 39,287,686 R:dr 36 sk. 8 rst. Banko, och staden erlägger i statsbidrag sammanlagdt 995,147 R:dr 3 rst., hvaraf bevillning efter 2:dra artikeln uppgår till 320,218 R:dr 39 sk., ecklesiastikstatens underhåll till 56,464: 28. 5., kostnaden för stadens styrelse till 141,336: 44. 1., och fattigförsörjningen till 166,081: 14. 3.

Hufvudstaden är indelad i 550 kvarter och har 170 gator, 105 gränder samt 34 torg, hamnar och öppna platser. Dess vapen föreställer Erik den Heliges bröstbild, såsom under katolska tiden icke allenast hela rikets, utan äfven, efter hvad ofvan är nämnt, hufvudstadens skyddshelgon.

I slutet af år 1849 undergick Stockholms Magistrat och Rådstufvurätt en förändrad organisation, hvarföre den, sedan Kämnersrätterne numera upphört, utgöres af 2 borgmästare, 12

lagfarne och 2 icke lagfarne rådmän. En serskild afdelning af magistraten, under benämning af Handels- och Ekonomi-kollegium, upptager och behandlar de ekonomiska och andra ärenden, hvilka förut blifvit handlagde af Politie-, Embets- och Byggningskollegium samt Handelskollegium. Rådstufvurätten är fördelad på 6 afdelningar, af hvilka den första består af justitieborgmästaren samt 2 lagfarne rådmän, magistratssekreteraren samt en stadsnotarie, den andra af en borgmästare samt 2 lagfarne rådmän jemte en stadsnotarie, hvarförutan de icke lagfarne rådmännen, hvilka eljest icke äro ledamöter i rådstufvurätten, biträda vid besigtningar och värderingar, samt tredje, fjerde, femte och sjette afdelningarne, hvardera af 2 lagfarne rådmän, den ene ordförande och den andre vice-ordförande, tillika med en civilnotarie och 2 brottmålsnotarier.

En förändrad organisation för polisinsättningen fastställdes likaledes 1850, hvarigenom den under Öfverståthållareembetet ställda polis- och nattbevakningspersonal utgöres af 10 polis-kommissarier, 20 öfverkonstaplar, 160 ordinarie poliskonstaplar och 200 extra, hvilka äro till tjänstgöring anställda inom hufvudstadens 80 bevakningsdistrikter. Öfverkonstaplarna begagnas såsom biträdande befäl och kontrollanter öfver den egentliga bevakningspersonalen. Stadens trenne fiskaler hafva åliggande att, närmast kommissarierne, vaka öfver ordningen och säkerheten inom hufvudstaden, hvarföre en är stationerad i inre Staden, en på Söder- och en på Norrmalm. Nattbevakningen, vid hvilken hufvudstadens garnison serskildt biträder medelst trenne fasta vaktposter, nemligen en på Norr- och tvänne på Södermalm, utom de vanliga militärvakterna, samt patrulleringar i stadens yttre trakter, verkställas af poliskonstaplarna sålunda, att, från klockan 10 på aftonen till klockan 6 på morgonen hvarje dygn, en ordinarie och en extra konstapel inom hvar och ett distrikt äro i ständig verksamhet, nemligen 2 från klockan 10 till klockan 2, och 2 från denna tid till klockan 6, hvarefter de andra konstaplarna äro från bevakning under den öfriga tiden af dygnet befriade, hvaremöt, i afseende på polisbevakningen om dagarne, 2 hvarandra närmast liggande distrikter äro sammanslagne till ett, der bevakningen turvis förrättas af dessa distrikters ordinarie konstaplar. Af manskapet vid Brandsläckningskorpsen verkställas dessutom patrullering nattetid i den trakt, der dess vaktrum är beläget, samt besörjes transport af häktade personer derifrån till stadens häkte.

Kostnaderne för hufvudstadens polis uppgå årligen till 406,200 R:dr Banko, hvilka bestridas hufvudsakligast dels af ett statsanslag å 15,000 R:dr, dels genom afgifter från brandvaktskasse-administrationen, hufvudstadens drätselkommission och afgiften för rättigheten till minutförsäljning af bränvin. Deraf åtgå för dagbevakningen 76,200 och för nattbevakningen 30,000

R:dr. Af stadens genom denna organisation numera upplösta militärkorps har ofvannämnde serskilda Brandsläckningskorps blifvit bildad, som aflönas genom en af stadens Brandförsäkringskontor beviljad förhöjning i brandvaksafgiften för alla öfver 12 års tid brandförsäkrade egendomar.

En ändamålsenligare gatulykning medelst gas har nu till en början åstadkommits i Nicolai, Clara och Jacobs församlingar, men skall utsträckas till alla delar af staden. Tillgångar härtill bereddades derigenom, att 1:o) hus- och tomtägare åtog sig en afgift af 16 sk. för 1,000 R:dr af fastigheternes taxeringsvärde, 2:o) att de erlägga 5 sk. å riksdalern enligt 2:dra Art. Bevillningsförordningen; 3:o) genom en årlig afgift af 2 sk. efter 2:dra Art. bevillning för embete, tjänst eller pension, att utgöras af alla stadens invånare, samt för näring och rörelse efter 4 sk. å riksdalern efter nämnde Art., och 4:o) genom årlig afgift af 1 procent af hyressumman för de af stadens invånare, hvilkas hyra öfverstiger 200 R:dr Banko, men ej betala bevillning för någon af de här ofvan uppräknade kathegorier.

Undervisningsanstalterne i hufvudstaden sönderfalla hufvudsakligen i 2 afdelningar: de läroverk och skolor, hvilka lyda under Direktionen för stadens undervisningsverk, samt de skolor, som äro ställda under inseende dels af Stockholms Stads Konsistorium eller Kongl. Hof-Konsistorium, dels af serskilda Direktioner och Styrelser. Till första kathegorien hör Stockholms gymnasium samt de högre lärdomsskolorne, äfvensom apologist- och barnskolorne, uteslutande tillhörande hufvudstadens territorialförsamlingar. Dessa undervisningsanstalter utgöra till antalet 13, med tillsammans taget 50 lärare, hvilkas sammanslagna lönebelopp 1850 uppgick till 17,437 R:dr 16 sk., de 8 gymnasieläraryrarnes aflöning oberäknad. Lärjungarnes sammanräknade antal var vid nämnde tid 1,159, af hvilka vid gymnasium 98. Till sednare kathegorien räknas alla andra undervisningsanstalter, vare sig instituter eller kateket-, handtverks-, fattig- och folkskolor inom hufvudstaden, belöpande sig till ett antal af icke mindre än 48, med 139 lärare, hvilkas sammanräknade aflöning utgjorde 72,347 R:dr 25 sk. 8 rst. Banko. Lärjungarnes antal uppgick till 7,822, häruti dock inberäknadt Gymnastiska Centralinstitutets, bestigande sig till 2,500, men hvilka till större delen utgöras af den öfriga skolungdomen. Bland dessa undervisningsanstalter hafva varit talrikast besökta: Nicolai församlings fri- och fattigskola af 381 lärjungar, Maria Magdalena folkskola af 283, den i Hedvig Eleonora församling för gossar af 249 och för flickor af 230, Normalskolan jemte skolan för flickornas handarbeten af 227, Svenska Slöjdföreningens skola af 201 och Jacobs och Johannis församlings fri- och fattigskola af 200. Den, enligt kungörelsen af den 13 Mars 1846, stadgade och till Stadsnämnden ingående folkskoleafgift uppgick vid 1853 års början till 7,358 R:dr 6

sk. 1 rst. Fördelningen häraf skedde under loppet af nämnde år på följande sätt:

till Storkyrkoförsamlingen	581: 44. 2.
till Clara d:o	436: 21. 1.
till Jacobs och Johannis d:o	727: 19. 2.
till Maria Magdalena d:o	945: 29. 9.
till Catharina d:o	1,454: 38. 4.
till Kungsholms d:o	654: 31. 8.
till Ladugårdslands d:o	1,454: 38. 4.
till Adolf Fredriks d:o	1,018: 17. 6.
	7,274: — —

hvarföre vid årets slut behållningen utgjorde 84 R:dr 6 sk. 1 rst. Banko. Bland dessa under denna sednare kathegori upptagne undervisningsanstalter får dessutom serskildt nämnas: Technologiska institutet med 7 lärare och 56 elever, Carolinska medico-chirurgiska institutet med 14 lärare och 102 lärjungar, Veterinärinrättningen med 4 lärare och 41 lärjungar, Skögsinstitutet med 2 lärare och 12 elever, samt slutligen Abraham Rydbergs stiftelse för danande af skiicklige sjömän med 6 lärare och 69 lärjungar, och Navigationsskolan med 5 lärare och 47 elever. Denna ofvannämnde Rydbergiska stiftelse har äfvenledes den största fonden eller 150,000 R:dr. Dernäst kommer Jacobs och Johannis församlings fri- och fattigskola med 65,900 R:dr fond, Nicolai församlings d:o med 63,346: 9. 4., Philipsenska skolan i Maria med 46,216: 32., Normalskolan med 25,000 och Nicolai församlings kateketskola med 21,000 R:dr. För öfrigt uppgingo 1850 skolornas af förra kategorien räntebärande fonder till 14,007: 17. 4. och inkomster till 7,238: 17. 1., samt fonder af sednare kategorien till 452,693: 11. 8. och inkomster till 133,253: 20. 10., eller fondernas sammanslagna belopp till 466,700 R:dr 29 sk. och inkomsternas till 440,491 R:dr 37 sk. 11 rst. Banko.

Fattigvården i hufvudstaden bestrides i enlighet med Kongl. Stadgan om fattigvården af år 1843 utaf Stockholms stadsnämnd såsom öfverstyrelse samt af församlingarnes fattigvårds- och ordningsafdelningar. År 1853 bestego sig Stadsnämndens inkomster till 293,108 R:dr 18 sk. 7 rst. och dess utgifter till 114,199: 28. 8. Tillgångar i fastigheter, fordringar, inventarier m. m. upptogos vid samma tidpunkt till 226,622: 42. 8. och skulderne till ett belopp af 47,714: 4. 9., hvilket således visade en behållning af 478,908: 37. 11. Den allmänna fattigförsörjningsafgiften, som af hufvudstadens invånare erlägges, har från och med 1850 utgått med 24 sk. af hvarje mantalsskrifven person öfver 18 år, samt med 16 sk. för hvarje riksdalers bevillning enligt 2:dra artikeln i Bevillningsförordningen. Fattig- och försörjningshusen i stadens 8 territorialförsamlingar egde 1853 i

kapitaler och fastigheter tillsammans 384,805 R:dr 29 sk. 3 rst., och samma år utgjorde deras inkomster samt utgifter en summa af 109,616 R:dr 16 sk. 10 rst. Högsta antalet af fattighjon under loppet af nämnde år var 1,122 och det minsta 961, af försörjningshjon högsta antalet 747 och lägsta 418, samt af personer, som utom hus åtnjöto fattigvård, högsta antalet 1,281 och minsta 288. Som underhållstagarne icke kunnat för närvarande hvarken hållas instängde eller sysselsättas med tjenligt arbete, så är beslut fattadt om uppförande af gemensamma fattigförsörjningslokaler i förening med arbetshus, ett å Söder- och ett å Norrmalm. En ny byggnad är för detta ändamål redan till största delen uppförd å allmänna Arbetshusets tomt å Söder, och hvad beträffar lokalen å Norr för de öfriga församlingarnes försörjningshjon, har Stockholms stad garanterat ett lån å 100,000 R:dr Banko, i följe hvaraf tomt redan är anskaffad, ritningar uppgjorde, och kommer grundläggningsarbetet att börja med våren 1855.

Fyra militärkorpser, hörande till Stockholms garnison, äfvensom några församlingar, förutom territorialförsamlingarne i allmänhet, hafva dessutom serskilda understödsfonder och fattigvårdsanstalter. Dessa utgöras af: Drottningens hospital vid Svea Lifgarde, Prins Oscars hospitalsinrättning vid Lifgardet till häst, Kronprinsessan Josephinas pensionsinrättning vid Andra Lifgardet, Svea Artilleriregementes soldat-barnhusinrättning, Skeppsholms församling, Kongl. Hofstatens gratialkassa och Spetsiska fonden, Nicolai församlings enskilda fattigvårdsfond samt Tyska församlingen. Sammanlagdt egde de vid 1850 års slut en kapitalbehållning af 173,263: 44. 11. samt uti inkomster 15,677: 40. 3., hvaraf pensioner till ett belopp af 10,543: 28. 6. utbetalades till 546 underhållstagar.

I afseende på öfriga uti hufvudstaden varande milda stiftelser samt pensions- och understödsinrättningar, kunna de indelas i 4 klasser.

1:o) *Barnhus, Barnbördshus och Uppfostringsanstalter.*

Af sådane finnas 8, af hvilka 2 höra till första, 2 till andra och 4 till tredje kategorien. Stockholms allmänna Barnhus egde 1853 fastigheter, så utom som inom hufvudstaden, till ett värde af 195,683 R:dr 16 sk., dess kapitalbehållning utgjorde 393,945 R:dr 32 sk. 2 rst., inkomster 187,458 R:dr 33 sk. 6 rst., samt utgifter tillsammanstagne 95,401 R:dr 30 sk. 5 rst. Antalet af barn inom barnhuset under loppet af samma år var 741, men utom barnhuset hos fosterföräldrar den 1 Januari 1854 2,629. Fosterlönen varierar från och med 53 till och med 12 R:dr B:ko för hvarje barn. Inlösningspriset är tills vidare 200 R:dr B:ko. Då, i följd af rikets ständers vid 1851 års riksdag vidtagne beslut angående spelkort-stämplingen, Allmänna Barnhuset från

och med 1855 års början derjemte erhåller en högst betydligt tillökad årlig inkomst, bör det kunna verksamt understödja fattigvården i fråga om fattiga barns vårdande. Primurareordens Barnhus, om icke så förmöget som det förra, eger dock fastigheter till ett värde af 45,000 R:dr och vid 1852 års slut en kapitalbehållning af 282,865 R:dr 17 sk. Banko samt reservfonden 2,701 R:dr 22 sk. 9 rst., hvarfäll kom uti inkomster 21,066 R:dr 38 sk. 7 rst. Pensioner och underhåll in natura utgingo med 19,122 R:dr 22 sk. 6 rst. för året till 392 underhållstagare, af hvilka utom barnhuset 292 erhöilo fosterhjälp. Allmänna Barnbördshuset egde 1852 fastighet, uppskattad till 30,000 R:dr, en kapitalfond af 105,166 R:dr 32 sk. samt inkomster bestigande sig för året till 6,653 R:dr 20 sk. Pensioner etc. uppgingo icke till mer än 725 R:dr, men utgifter af andra slag till 5,327 R:dr 25 sk. 4 rst., eller tillsammans 6,052 R:dr 25 sk. 4 rst. Rikets Ständer hafva vid 1854 års riksdag, inseende behovet af en utvidgad lokal, anslagit 50,000 R:dr till uppförande af ett nytt barnbördshus. Sällskapets Pro Patria Barn- och Barnbördshus egde vid 1850 års slut 15,000 R:drs fastighetsvärde och 17,546 R:dr 22 sk. 7 rst. uti inkomster. Härifrån utgingo pensioner och underhåll in natura med 202 R:dr till endast 3 personer, men utgifterna bestego sig för öfrigt till 1,446 R:dr 5 sk. 1 rst. Under loppet af 1851 utgjorde de födda barnens antal 184. Murbeckska inrättningen för fattiga flickors uppfostran egde 1850 ett fastighetsvärde af blott 9,600 R:dr, men deremot ett kapital af 89,095 R:dr 24 sk. 7 rst. samt en inkomst af 4,184 R:dr 30 sk. 9 rst. Dess utgifter i pensioner etc. gingo till 4,102 R:dr 46 sk. 8 rst. till 26 underhållstagare. Prins Carls uppfostringsinrättning för fattige och vanvårdade barn hade nämnde år ett värde i fastigheter af 80,037 R:dr 10 sk. 2 rst., en kapitalbehållning af 95,832 R:dr 29 sk. 6 rst. samt en inkomst för året af 16,601 R:dr 1 sk. 8 rst. Pensioner och underhåll in natura uppgingo för samma år till 17,771 R:dr 18 sk. 141 underhållstagare. Stadsnämnden har sedermera öfvertagit ena afdelningen af denna inrättning. Denna anstalt har, likasom de flesta andra fattigvårdsinrättningar inom hufvudstaden, på de sistförflutne åren så utvidgats, att den numera kan emottaga nästan dubbelt så stort antal barn som 1850, hvarjemte, genom förändringar i organisationen, underhållskostnaden blifvit betydligt nedsatt. Den yngsta under denna rubrik är Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, hvarmed är förenad en s. k. Krubba. En i sednare tider inrättad barmhertighetsanstalt är Diakoniss-sällskapets läroanstalt, sjukhus, skola och barnhem. Denna stiftades 1849, men kom ej i verksamhet förrän 1851. Under loppet af sjetten åren af dess tillvaro, från Maj 1854 till Maj 1855, vårdades å sjukhuset 96 personer. Skolan öppnades 1853. Elevernes antal var vid samma tid 58.

Behöfvet att bereda hemvist för några af de fattigaste barnen insågs, och ett Barnhem förenades med skolan, hvaruti 12 flickor under sistlidet år intogos. Styrelsen utgöres af en förestånderska och 5 af Förvaltningsutskottet valde ledamöter, 3 herrar och 2 fruntimmer. Sällskapet hade vid slutet af 1853 en behållning af 3,743 R:dr 34 sk. 11 rst. Banko.

2. *Barmhertighetsinrättningar, som åt fattiga, egentligen ålderstigna, lemna bostad jemte underhållsbidrag uti inrättningens fastigheter.* Sådane äro Ulrika Eleonoras eller Drottningens hospital, Kniggeska pensionsfonden, Borgerskapets Gubb- och Eukhus-inrättningar, Fabriksfattigkassan, Soopiska fattighuset, Katholska församlingens fattigvård samt Timmermansordens hospital, eller tillsammans 8. De båda rikaste af dessa äro den nämnde Gubbusinrättningen med ett fastighetsvärde, både utom och inom hufvudstaden, belöpande sig till 34,873 R:dr 44 sk. 5 rst., samt vid 1850 års slut ett kapital af 164,835 R:dr 10 sk. 3 rst. och i inkomster 9,196 R:dr 39 sk. 4 rst., hvaraf 6,729 R:dr 27 sk. 4 rst. årligen utgingo såsom pensioner till 61 underhållstagare, äfvensom Enkhuset, egande ett fastighetsvärde af 24,944 R:dr 21 sk. 4 rst., en kapitalbehållning af 212,339 R:dr 4 sk. 7 rst. samt uti inkomster för ofvannämnde år 10,984 R:dr 17 sk. 5 rst. De pensioner eller underhåll in natura, som derifrån utgingo, bestego sig till 7,693 R:dr 38 sk. 4 rst. till 85 underhållstagare. Näst i ordningen efter dessa båda kom Fabriksfattigkassan med ett fastighetsvärde af 16,500 R:dr, en fond af 95,140 R:dr 35 sk. 8 rst. och inkomster uppgående till 8,466 R:dr 4 rst. Från denna kassa utdelades åt icke mindre än 306 personer pensioner etc. till ett belopp af 6,957 R:dr 36 sk. 4 rst. Katholska församlingens fattigvård, ehuru icke egande större kapital än 2,666 R:dr 32 sk., hade dock fastigheter, värderade till 23,000 R:dr Banko. Inkomsterne uppgingo 1850 till 905 R:dr, hvilka utbetaltes såsom pensioner eller in natura till 38 underhållstagare.

3. *Pensionsinrättningar och andra fromma Stiftelser, till hvilka delägarerätt icke är beredd genom erlagda afgifter.* Dessa utgöra ett antal af 38, af hvilka de förnämsta äro: Pensions- och Understödsinrättningar, stående under Ridderhusdirektionens vård, Nödhjelpskassan, Statskontoret, 5 under Bemedlingskommissionen ställda fonder, Konungens Hospital samt Stockholms Sjömanshusinrättning. De förstnämnde fonderne egde vid 1850 års slut ett kapital af 325,426 R:dr 42 sk. 8 rst. och en inkomst af 18,446 R:dr, hvaraf till 36 personer utbetaltes i pensioner etc. 2,047 R:dr 29 sk. 4 rst. Nödhjelpskassan egde vid samma tid en kapitalbehållning af 248,395 R:dr 43 sk. 3 rst. Inkomsterne uppgingo till 11,917 R:dr 40 sk. och pensioner etc. åt 300 underhållstagare till 11,653 R:dr 3 sk. 3 rst. Statskontoret utbetalade i pensioner 228,155 R:dr 32 sk. 2 rst. till

609 personer. De under Bemedlingskommissionen ställda fonder lemnade samma år en kapitalbehållning af 245,393 R:dr 17 sk. 11 rst. samt hade i inkomster 10,467 R:dr 47 sk. 4 rst., hvaraf 9,664 R:dr 18 sk. 8 rst. utgingo till 65 underhållstagare. Konungens Militärhospitalsfond uppgick till 177,496 R:dr 22 sk. 5 rst. och utbetalade till 69 personer en summa af 3,847 R:dr 24 sk. Konungens Hospital egde ett kapital af 157,732 R:dr 41 sk. 3 rst., uti inkomster 7,492 R:dr 28 sk., samt utgjorde i pensioner och underhåll in natura 6,298 R:dr till 321 underhållstagare. Stockholms Sjömanshusinrättning slutligen egde 8,500 R:dr i fastighetsvärde, en kapitalbehållning af 136,750 R:dr 33 sk. 5 rst., uti inkomster för året 14,897 R:dr 11 rst., samt erlade i pensioner etc. 5,207 R:dr 28 sk. till 414 underhållstagare. Samtliga dessa 38 pensionsinrättningar och fromma stiftelser egde i fastighetsvärde inom Stockholm 155,500 R:dr, uti kapitalbehållning vid 1850 års slut 2,411,510 R:dr 46 sk. 5 rst., uti inkomster samma år 133,982 R:dr 45 sk. 10 rst., utgåfvo i pensioner och underhåll in natura 328,651 R:dr 44 sk. 11 rst. till 5,264 underhållstagare samt utgjorde dessutom i förvaltningskostnader m. m. 14,414 R:dr 6 rst., allt Banko.

4. *Öfriga Pensionsinrättningar i hufvudstaden, till hvilka i allmänhet delägare rätt beredes genom årliga afgifter.* Af dessa finnas 12 serskilda, bland hvilka förnämligast får anföras Arméens Pensionskassa med ett fastighetsvärde i Stockholm af 30,000 R:dr, en kapitalbehållning vid 1850 års slut af 2,451,029 R:dr 18 sk. 2 rst., uti inkomster för nämnde år 290,109 R:dr 32 sk. 8 rst. samt utbetalning af pensioner etc. till 951 personer med 276,062 R:dr 24 sk., Tjenstemannafonden i Civilstatens Pensionskassa, uppgående till 1,506,994 R:dr 40 sk. 11 rst., uti inkomster 141,572 R:dr 19 sk. 4 rst. samt pensioner till ett belopp af 32,329 R:dr 27 sk. 2 rst. till 112 underhållstagare. Allmänna Enke- och Pupillkassan egde ofvannämnde år i kapitalbehållning 1,129,772 R:dr 6 sk. 3 rst., inkomster uppgående till 72,807 R:dr 27 sk. 7 rst. och utgifter i pensioner etc. till 58 personer af 10,735 R:dr 32 sk. Bankostatens Enke- och Pupillkassa egde ett kapital af 238,382 R:dr 39 sk. 2 rst., uti inkomster 30,356 R:dr 21 sk. 6 rst., och pensioner etc. till ett belopp af 27,306 R:dr 20 sk. 4 rst. till 112 underhållstagare. Sammanlagdt utgjorde alla de ofvannämnde 12 kassornes kapitalbehållning 6,491,842 R:dr 14 sk. 11 rst., inkomsterne för året 689,191 R:dr 17 sk. 6 rst. och kassornes utbetalning i pensioner och underhåll in natura 516,455 R:dr 16 sk. 4 rst. till 3,876 underhållstagare.

Arbetsinrättningar äro i hufvudstaden 2: Norra frivilliga Arbetshuset och Allmänna frivilliga Arbetshuset å Söder. Den förstnämnda inrättningen, som förvaltas af en serskild direktion, hvaruti kyrkoherden i Jacobs och Johannis församlingar är ord-

förande, hade år 1853 en fastighet, upptagen i värde till 18,000 R:dr. Behållningen utgjordes dels af ett varulager, värderadt till 14,000 R:dr, dels så väl af räntorne å utlånte medel, 15,250 R:dr, som bidrag af Stadsnämnden, 1,500 R:dr. Utgifterne vid samma tid utgjorde: inköpte rudimaterier 5,500 R:dr, arbetslöner 4,280 R:dr och förvaltningskostnad 1,300 R:dr, allt Rgs. Arbetarnes antal uppgafs till 415, men detta antal alternerar oupphörligt, emedan materialier från denna inrättning endast utlemnas åt arbetssökande till förarbetning i deras egna hemvist. Detsamma var förhållandet med det nu uppförda Södra frivilliga arbetshuset. Allmänna frivilliga arbetshuset, som för 10 år sedan ännu icke fanns till, har 3 afdelningar, en, eller det s. k. Levereringsmagasinet, som har till föremål att åt fattiga arbetsföre personer, som bo utom inrättningen, derifrån meddela sysselsättning, den andra Mansafdelningen och den tredje Qvinnafdelningen. Under loppet af år 1852 uppgick Arbetshusets förlust å Levereringsmagasinet, anlitadt i medeltal af 404 personer i månaden, till ett belopp af 2,142 R:dr 38 sk. 4 rst. Banko, samt på hvarje manligt hjon till 6 R:dr 21 sk. och på hvarje qvinligt till 28 R:dr 32 sk. för året. Förlusten å mans- och qvinnafdelningarne utgjorde likaledes 3,624 R:dr 39 sk. 6 rst., hvarföre förlusten, som genom tillskott af allmänna fattigvårdens medel betäcktes, utgjorde 5,767 R:dr 29 sk. 10 rst. Denna förlust uppgick 1850 till 7,199 R:dr 34 sk. 11 rst. och 1853 till 6,661 R:dr 33 sk. 2 rst. och kan den derföre öfverhufvud antagas till 6,900 R:dr årligen. Den mängd af olika sysselsättningar, såsom spånad, sågning, huggning och hemforsling af ved, gaturenhållning och handräckningsarbeten utom hus, hvarmed hjonen sysselsatts, hafva emedertid befunnits så ändamålsenliga för inrättningen och medfört så goda resultat, att detta arbetshus, som ursprungligen inrättades för mottagande af 150 personer, sedermera så betydligt blifvit utvidgadt, att det, efter den 1853 fullbordade nybyggnaden, lemnar utrymme för icke mindre än 450 hjon. Kostnaden för denna nybyggnad har dock uppgått till den icke obetydliga summan af 36,759 R:dr 17 sk. 10 rst. Banko.

Militärförsörjningsinrättningen är icke äldre än sedan början af 1852. Den förut varande s. k. provisionella Militärförsörjningsanstalten lemnade knappast mera åt dem, som derstädes voro intagna, än tak öfver hufvudet, hvarföre man, äfven före denna tid, öfverallt på hufvudstadens gator såg gamla, orkeslösa militärer, hvilka, höljda i trasor, anropade den allmänna barmhertigheten. Å den nuvarande inrättningen vårdas icke blott de förut varande hjonen, utan äfven alla sådane afskedade soldater inom hufvudstaden, som äro i behof af understöd. Sedan den nu mera är af permanent egenskap, erhålla hjonen icke allenast husrum, utan äfven tillräcklig kost och nödiga kläder,

samt de sjuke behöflig vård, allt genom fattigvårdsstyrelsens försorg. Inom inrättningen handhafves derjemte sträng ordning och disciplin; hjonens betlande har upphört och hufvudstaden är sålunda befriad från en mängd tiggare, hvaraf den förr var öfversvämmad. Vid 1853 års slut uppgick antalet af hjon till 162 och utgifterne för året till 8,150 R:dr 25 sk. 2 rst. Banko.

Fattigbaracken å Söder har under vintermånaderne lemnat husrum öfver natten åt sådane utfattige och orkeslöse, hvilka, genom betlande om dagarne på hufvudstadens gator, söka att uppehålla sitt lif. Högsta medeltalet om dygnet af de under loppet af år 1850 derstädes inhysta hjon utgjorde 208 och det lägsta 58. Högsta medeltalet utgjorde deremot under loppet af de 3 derpå följande åren 225 och det lägsta 98. Antalet af dem, som 1853 vårdats å det dermed förenade fattigherberget, utgjorde 54. Kostnaden, som 1851 för fattigbaracken var 2,815 R:dr 16 sk. 11 rst. och 1852 uppgick till 3,651 R:dr 10 sk. 9 rst., nedgick under 1853 till 623 R:dr 43 sk. 8 rst., hvarvid dock får erinras, att, sedan fattigvården inköpt en serskild egendom för detta ändamål, hyran för den förra lokalen, 500 R:dr Banko årligen, blifvit besparad.

Fattigvårdsstyrelsen har äfven gjort sig högt förtjent om hufvudstaden genom uppförande af arbetarebostäder. Från år 1851 till närvarande tid äro 10 s. k. fattigbyggnader inom hufvudstaden uppförde, innehållande lägenheter, hvardera af ett rum med kök eller ett rum med spis och kakelugn, för icke mindre än 117 hushåll. Årliga hyran, som af stadsnämnden på förhand bestämmes, utgör för hvar och en af dessa lägenheter från 10 R:dr till 23 R:dr 16 sk. B:ko. För de, med anledning af Hans Maj:t Konungens återställande till helsan, år 1853 subskriberade och till stadsnämnden öfverlemnade medel, 30,650 R:dr, är en tomt inköpt samt ytterligare en arbetarebostad under byggnad, och i den mån denna fond dertill lemnar tillgång, skola flera dylika uppstå.

I fråga om sjukvården inom hufvudstaden finnes, utom en förste och en andre stadsläkare, som af Stockholms stad aflönas, inom hvarje territorialförsamling en af fattigmedlen aflönad läkare, hvilken det åligger, att utan betalning vid sjukdomstillfällen biträda församlingens fattige, hvarvid dessa tillika erhålla medikamenter på fattigvårdens bekostnad. Hvarje territorialförsamling har likaledes ett sjukrum, der sjukvården ombesörjes af fattigläkaren.

Förutom dessa sjukrum finnas inom hufvudstaden följande 6 allmänna inrättningar för sjukvården:

1:o) *Stockholms stads och läns Kurhus*. Afgiften till denna sjukvårdsanstalt har från och med år 1850 utgått med 16 sk. för hvarje inom hufvudstaden mantalsskrifven person. Det år 1842 från 110 till 200 ökade sängantalet har bibehållits. Sedan

Stadsnämnden 1847 anslagit 1,200 R:dr aflöning till tvänne Besigtningssläkare, i ändamål att genom besigtning å lösa qvinnspersoner i tid förekomma veneriska smittans spridande, har det lyckliga förhållande egt rum, ett förhållande som ännu fortfar, att, i stället för att Kurhuset före denna tid på långt när icke var tillräckligt för emottagandet af alla patienter, som der sökte inträde, sjuknummern så nedgått, att Kurhuset icke allenast kunnat inrymma alla, som der anmält sig eller blifvit dit remitterade, utan ock understundom haft ända till halva sängantalet ledigt. Kurhusets inkomster för 1853 utgjorde 25,901 R:dr 8 sk. 3 rst., utgifterne 25,676 R:dr 39 sk. 10 rst. Banko. Vid nämnde års slut egde det en kapitalbehållning af 20,825 R:dr 2 sk. och under loppet af samma år blefvo derstädes 874 personer vårdade, nemligen 554 karlar och 320 qvinnor.

2:o) *Danviks Hospital och Dårhus* samt den dermed för- enade Stiftelse för civile embets- och tjenstemäns enkor och döttrar, vanligen kallad Enkehuset. Uti jordegendom egde Hos- pitalet vid 1850 års slut nära 100 mantal, uppskattade till 536,238 R:dr, hvaraf dock större delen var under skattemanna- och ständig besittningsrätt mot låg ränta upplåten. De af in- rättningen använda byggnader samt derinvid belägna qvarnar voro brandförsäkrade till 84,331 R:dr 16 sk. Kapitalbehållnin- gen samma år utgjorde 40,833 R:dr 16 sk. Inkomsterne upp- gingo till 37,976 R:dr 12 sk. 4 rst. och utgifterne för underhåll till 25,638 R:dr 20 sk. 2 rst. samt af andra slag till 17,032 R:dr 20 sk. 2 rst. Antalet af underhållstagare var 348. Under 1854 års riksdag hafva ständerne, som insett behofvet af ett förändradt läge för denna inrättning, anslagit 225,000 R:dr Banko till inköp af tjenligare lokal, hvartill utsetts lägenheterne Hedvigsberg och Conradsberg utanför Kungsholms tull, som också i och för detta ändamål lära blifvit inköpta.

3:o) *Kongl. Serafimer-Lazarettet*. Dess fond vid 1850 års slut utgjorde 292,756 R:dr 2 sk. 7 rst., deruti icke inberäknadt värdet af fastigheten, 140,000 R:dr, eller inventarier, försäkrade till 30,000 R:dr. Inkomsterne nämnde år utgjorde 45,298 R:dr 29 sk. 2 rst., utgifterne för sjukvård och underhåll 42,916 R:dr 9 sk. 8 rst. samt af andra slag 5,365 R:dr 37 sk. 2 rst. På Lazarettet vårdades nämnde år 2,717 personer.

4:o) *Allmänna Garnisons-sjukhuset*. Värdet å sjukhusets fasta egendom är uppgifvet till 149,916 R:dr 32 sk. Dess in- komster, bestående af statsanslag, hafva utgjort 35,732 R:dr 27 sk. 4 rst. och utgifter 38,628 R:dr 31 sk. 3 rst. De sjukas antal var år 1850 i medeltal 180.

5:o) *Provisoriska Sjukhuset* i Catharina f. d. Bränneri, så kalladt, emedan det från början varit afsedt att begagnas endast vid större epidemier, består af 2:ne afdelningar, den ena för bensår och den andra för invertes sjukdomar, eller så kallade

medicinska afdelningen, hvarunder äfven hörer afdelningen för koppsmittade. Vid början af 1850 voro å första afdelningen qvarliggande 50 och å den andra 130. Intagne under året voro å den första 151 och utskrifne 146, samt å den andra afdelningen intagne 1,280 och utskrifne 1,074. Sedan 6 till 8 år tillbaka har detta sjukhus, oaktadt sin efemera titel, varit af ständig egenskap, och är under sednare åren så utvidgadt, att ända till 200 sjuka kunna der emottagas och vårdas. Det är således af större omfattning, än till och med den s. k. medicinska afdelningen å Kongl. Serafimer-lazarettet, som endast har 150 sjuk-sängar. Utrymmet å provisoriska sjukhuset kan derföre ock antagas vara i allmänhet tillräckligt. Från år 1848 har denna sjukvårdsanstalt förvaltats af en direktion, bestående af en ordförande, som Stadsnämnden för hvarje år inom sig utser, 2:ne ständige ledamöter, nemligen förste stadsläkaren och den vid sjukhuset anställde öfverläkaren, samt 2:ne andra af Stadsnämnden årligen valde ledamöter. Dessutom finnes en underläkare, en kommissarie samt nödig betjening. De dagligen vårdades antal utgjorde under loppet af 1853 öfverhufvud 113. På bensårsafdelningen voro vid samma års början 65 qvarliggande, och under loppet af året intogos 262 nya patienter. På medicinska afdelningen voro sedan 1852 qvarliggande 62 personer och under året intogos 607. På koppafdelningen qvarlägo dessutom 14 och tillkommo 202. Under loppet af 1854 uppgick patienternes antal till 1,511, af hvilka 1,406 under året inkomne och 105 qvarliggande från 1853. Såsom tillfrisknade utskrefvos 1,077, 276 afledo och qvarliggande till 1855 voro 158.

6:o *Kronprinsessan Lovisas Vårdanstalt för sjuka barn.*

På de 11 månader, som förflutit från inrättningens öppnande till dess årsberättelsen i slutet af Januari månad 1855 afgafs, hade 202 sjuka barn blifvit till vård emottagne, det vill säga i medeltal 18 i månaden. Af dessa hade 139 utskrifvits, 35 af lidit och 28 voro vid föregående års slut qvarliggande. Aldern, under hvilken barnen emottagas, är mellan 2 och 8 år, men någon gång hafva äfven barn intagits under 2 år. Sjukplatsernas antal är 30, men som sjuka inkomma från hufvudstadens alla församlingar, har, vid ömmande omständigheter, antalet ofta varit större, då 2 smärre barn fått ligga i samma säng. Medeltalet vårdade för hvarje dag har varit nära 30 och vistelse-dagarnes antal för hvarje barn 48. Af de intagne hafva 188 åtnjutit fri vård och 14 erlagt betalning med 8 sk. Bko för dag. För sjukvården hafva varit anställda en föreständerska, en medhjelperska och trenne sköterskor, samt för den ekonomiska detaljen en föreständerska, en kokerska och en städerska. Läkarevården bestrides af 2:ne läkare, af hvilka den ene bor inom inrättningen. Utgifterne för inköp af tomt, nybyggnad med fullständig inredning, badinrättning, vattenledning, luftvexlings-

apparat, uthus och vedbodas, brandförsäkring och lagfart uppgå till 35,233 R:dr Banko. Inköp af inventarier, sängar, sängkläder, linnepersedlar, möbler, kökssaker m. m. har uppgått till 4,261 R:dr Banko. Inrättningens inkomster hafva från den 31 Oktober 1851, då första inbjudningen till hufvudstadens fruntimmer utfärdades, dels i testamenten och gåfvor, dels i årliga subskriptioner, uppgått till en summa af 51,313 R:dr Banko, oberäknadt den summa af 500 R:dr Banko, H. M. Konungen vid den sammankomst, då redogörelsen afgafs, förärat inrättningen. Mathållningen under de förflutna 11 månaderna, så väl för de sjuka, som för betjeningen, har sammanlagdt uppgått till 1,742 R:dr Banko, löner och arvoden till 728 R:dr, medikamenter 213 R:dr, tvätt 154 R:dr m. m., så att hela den summa, som blifvit utbetald för att sätta inrättningen i fullständigt skick och underhålla 30 sjuksängar jemte all betjening, utgör 44,330 R:dr. Till följe häraf eger inrättningen för närvarande en kapitalfond af 7,483 R:dr. Som de årliga inkomsterna kunna beräknas till 4,490 R:dr och utgifterna till 4,816 R:dr 32 sk., uppkommer den obetydliga bristen af 326 R:dr 32 sk., en brist som är be- täckt genom en ytterligare gåfva af H. M. Konungen å 500 R:dr. I slutet af Mars månad 1855 förökade enkefru friherrinnan Marie Adelsvärd den fond, hvaröfver denna vårdanstalt har att förfoga, genom en gåfva af 1,000 R:dr Banko, och i Maj månad grefvinnan H. Stackelberg med 300, hvarjemte hon skänkte till Krubban 33 R:dr 16 sk. Med denna vårdanstalt är förenad en ej mindre välgörande, den s. k. Barnkrubban. Stiftad år 1854 af professorskan S. von Döbeln i samråd med öfverintendenten Ankarsvärd och åldermannen Westin, har den till ändamål att kostnadsfritt under dagarne emottaga, nära och vårda späda barn af Kungsholms fattiga, på det mödrarne under tiden skola ega tillfälle att arbeta utom hus. Anstalten utgöres af ett större rum, försedt med 9 bäddar, samt midtpå golfvet ett madrasseradt skrank. Kostnaden för inredning och inventarier är besörjd af Fattigvården, hvarjemte Nödhjelpskommittéen för en gång bi- dragit med 500 R:dr Banko. Inrättningens styrelse och för- valtning utgöres af fruntimmer, under daglig uppsigt turvis emellan minst 30 af församlingens damer, hvarförutan för bar- nens omedelbara vård är anställd en sköterska med 2:ne biträden. Krubban mottager späda barn, till och med vid pass 5 år, alla söknedagar, om sommaren ifrån klockan half 6 f. m. till klockan 9 e. m. och om vintern från klockan half 8 f. m. till klockan 7 e. m. Medeltalet af barn har varit 7. 32 mödrar hade vid 1854 års slut anmält till intagning 37 barn, hvaraf 30 begagnat det dem gifna tillstånd. Inkomsterne vid samma tid uppgingo till 977 R:dr 21 sk. och kostnaderne för 11 månader till 465 R:dr 9 sk. 6 rst. Hvarje barn har i medeltal kostat 12 sk. 2 rst. samt i kosthåll och tvätt 4 sk. rgs dagligen. Underhålls-

dagarne i Krubban bestego sig vid 1854 års slut till 1,838, och den hade då sammanlagdt varit öppen 20,668 timmar.

För fattige bensårspatients behandling har dessutom fortfarande daglig vård kostnadsfritt lemnats vid 2:ne för sådant ändamål, genom Stadsnämndens försorg, underhållna förbindningsställen, belägna, det ena på Norr- och det andra på Södermalm. Kostnaden för så väl Provisoriska sjukhuset, som nämnde förbindningsställen, utgår af allmänna fattigvårdsmedlen.

Stadens inkomster, ställde under Drätselkommissionens vård, uppgingo 1850 till 356,440 R:dr 35 sk. 10 rst. och utgifterne till 423,905 R:dr 19 sk. 10 rst., hvilket visserligen utvisar en brist af 67,464 R:dr 32 sk., men som de 2 föregående åren ett betydligt öfverskott uppkommit, kan man i medeltal för de 3 åren 1848, 1849 och 1850 ej beräkna bristen till mer än 8,425 R:dr 8 sk. 11 rst. Stadskassans räntebärande skuld uppgick icke destomindre nämnde år till 310,153 R:dr 32 sk. 1 rst.; men som den vid 1847 års slut utgjorde 384,560 R:dr 37 sk., hade den dock under dessa tre åren blifvit minskad med 74,407 R:dr 4 sk. 11 rst. Enligt 1850 års bokslut egde stadens Drätselverk fastigheter till ett brandförsäkringsvärde af 480,000 R:dr, samt dessutom åtskilliga icke brandförsäkrade lägenheter och tomter, uppskattade till 165,871 R:dr 46 sk. 6 rst., eller ett sammanräknadt värde af 645,871 R:dr 46 sk. 6 rst., hvaraf, efter afdrag af den uppgifna skuldsumman, 310,153 R:dr 32 sk. 1 rst., en behållning af 335,718 R:dr 14 sk. 5 rst. uppkommer till stadskassans fördel.

Från och med 1850 uppbär äfven stadskassan afgift för rättigheten att inom hufvudstaden i minut försälja bränvin m. m., hvilken afgift för nämnde år utgjorde ett belopp af 64,563 R:dr 1 sk. 10 rst. Banko.

Under Drätselkommissionen lyder likaledes den s. k. Hamn- och Brobyggnadsfonden. År 1850 hade denna uti inkomster 61,320 R:dr 19 sk. 9 rst. samt i utgifter 21,278 R:dr 2 sk. 11 rst., hvadan således behållningen för året utgjorde 40,042 R:dr 16 sk. 10 rst.; men som dess utgifter 1848 uppgingo till 127,098 R:dr 5 sk. 10 rst. och 1849 till 67,682 R:dr 3 sk. 10 rst., så bestego sig dess utgifter dock för dessa 3 år i medeltal till 72,019 R:dr 20 sk. 2 rst. Dess skuld uppgick också derföre i slutet af 1850 till 363,773 R:dr 19 sk. 3 rst.

Borgerskapets förvaltande verk, Bemedlingskommissionen, har till hufvudsakligt föremål, dels att besörja uppbörden och förvaltningen af de utskylder till staden, borgerskapet erlägger, dels öfverinseendet öfver Börsen samt det på borgerskapets bekostnad uppförda Navigationsskolhuset. Dess inkomster utgjorde vid 1850 års slut 75,129 R:dr 5 sk. och utbetalningarne 52,589 R:dr 36 sk. 4 rst., hvarföre en behållning uppkom af 22,539 R:dr 16 sk. 8 rst.

De utgifter Stockholms Stads Båtsmanshållskommission för 1850 bestred, uppgingo till 18,236 R:dr 45 sk. 4 rst. En årlig vakansafgift erlägges för 437 man och utgår genom uttaxering af alla som ega fastigheter eller skatta för borgerlig rörelse. 1850 utgick den efter 8 sk. på riksdalern efter 2:dra artikeln Bevillningsförordningen, men den vanliga vakansafgiften har dock ej uppgått till mer än 5 sk. på riksdalern.

Sistnämnde år utgjorde Brandvaktsskassans inkomster 36,658 R:dr 19 sk. 5 rst. och utgifter 29,855 R:dr 24 sk. 8 rst. Behållningen utgjorde således 6,802 R:dr 42 sk. 9 rst. Kapitalfonden var samma år 71,162 R:dr 32 sk.

Inqvarteringsverkets inkomster bestego sig vid samma tid till 66,883 R:dr 7 sk. 2 rst. samt utgifter till 59,888 R:dr 41 sk. 2 rst., hvarföre en behållning uppstod af 6,994 R:dr 14 sk. Kapitalbehållningen vid 1850 års slut utgjorde 129,171 R:dr 12 sk. 5 rst.

Samtliga utgifterna för gatulägningsarbetena i hufvudstaden bestego sig samma år till 44,541 R:dr 25 sk. 3 rst. Banko, och anläggningsarbetena upptogo en areal af 11,380 kvadrattamnar. Ungefärligen detsamma var förhållandet de båda föregående åren, så väl hvad kostnaderne som arbetet beträffade.

Riksbankens ställning i slutet af Juni månad 1855 var följande:

Fonden till utlåning för handel och näringar:

Vexel-diskonten. Den 22 till d. 29 Juni.

Utestående, enligt sista rapporten	908,605: 12. —
Inbetalning	26,782: 43. 4.
	<u>Sgr 881,822: 16. 8.</u>
Utlåning	50,497: 47. 4.
	<u>Utestående 932,320: 16. —</u>

Utlåning:

Utestående, enligt sista rapporten	899,487: 30. 1.
Inbetalning	5,500: — —
	<u>Sgr 893,987: 30. 1.</u>
Utlåning	19,200: — —
	<u>Utestående 913,187: 30. 1.</u>

Fonden för kassa-kreditiv:

Utestående, enligt sista rapporten	620,285: 39. —
Inbetalning	128,210: — —
	<u>Sgr 492,075: 39. —</u>
Uttagning	138,250: — —
	<u>Utestående 630,325: 39. —</u>

Fonden för utlåning med omsättning:

Utestående, enligt sista rapporten	3,869,286:	33.	3.
Inbetalning	40,024:	—	—
	Sgr 3,829,262:	33.	3.
Utlåning	18,100:	—	—
	Utestående 3,847,362:	33.	3.

Fonden för utlåning mot hypothek af aktier och publika papper:

Utestående, enligt sista rapporten	129,100:	—	—
Inbetalning	6,600:	—	—
	Sgr 122,500:	—	—
Utlåning	6,300:	—	—
	Utestående 128,800:	—	—

Den 30 Juni.

Utelöpande sedlar och invisningar	34,070,029:	22.	7.
Behållning, tillhörande allmänna verk och inrättningar samt enskilde	7,952,147:	46.	10.
Metallisk kassa i silfver	40,518,734:	38.	8.
D:o förvandladt i R:dr B:ko	28,049,959:	44.	5.

Sparbankens kapital uppgick vid 1850 års slut till 1,901,309 R:dr 33 sk. 3 rst., hvaraf delegarnes behållning var 1,804,579 R:dr 34 sk. Dess dels genom gåfvor, dels genom räntevinst och tillfallna medel uppkomna enskilda fond uppgick till 96,729 R:dr 47 sk. 3 rst. Antalet af delegare, hvilka hade medel hos Sparbanken insatte, var vid 1847 års slut 13,045 och vid slutet af 1850: 16,012 personer.

Sällskapet för troget och dygdigt tjänstefolks belönande hade vid samma tid en kapitalbehållning af 15,673 R:dr 23 sk. 11 rst. Inkomsterne, bestående af räntor, inträdes- och årsafgifter af ledamöterna samt gåfvor, utgjorde samma år 1,927 R:dr 16 sk., deraf 1,270 R:dr utdelades i belöningar och understöd åt 116 tjänstehjon.

Stockholms Assistans- eller Pantlåne-inrättning, bestämd för de fattigare klassernas betjenande med lån mot pant, var från 1832 upplåten på entreprenad åt enskild man, men blef 1848 ombildad till ett stadens, under Drätselkommissionen lydande, embetsverk. Den 1 April sistnämnde år utgjordes pantmassan af 52,000 panter med ett derpå utlånadt kapital af 219,942 R:dr Banko. Drätselkommissionen anslog i början såsom lånefond en summa af 200,000 R:dr, men då redan första året det utestående utlåningskapitalet, såsom vi sett, öfversteg detta belopp, anskaffades ett tillskott af 100,000 R:dr, som ytterligare 1850 af Drätselkommissionen ökades med 50,000 R:dr, mot det att inrättningen af de förstnämnde 200,000 R:dr erlägger 4 procent årlig ränta och af de sednare 150,000 R:dr 6 procent.

År 1848 nedsattes derjemte låneafgifterne till nära en tredjedel, hvilket haft till följd dels att inrättningen sedermera, vida mer än förut, blifvit af allmänheten om lån anlitad, samt lånerörelsen jemte förvaltningskostnaderne således mycket ökats, dels ock att inrättningens inkomst betydligt förminskats i jemförelse med den stegrade utlåningen. År 1850 utgäfvos 106,992 lån med tillsammans 585,834 R:dr, och genom lösning eller auktion inbetaltes 93,182 med 473,347 R:dr 16 sk. Inkomsterne utgjorde uti influtna räntor och provision 29,913 R:dr 18 sk., straffafgift 1,129 R:dr och auktionsafgifter 2,682 R:dr 22 sk., tillsammans 33,725 R:dr 1 sk. Utgifterne bestodo af utbetald ränta å rörelsekapitalet 15,336 R:dr 22 sk., aflöningskostnad 13,187 R:dr 8 sk. och diverse andra omkostnader, tillsammans 31,362 R:dr 16 sk., hvilket lemnade ett överskott af 2,362 R:dr 33 sk. Vid årets slut var emedertid den då befintliga pantmassan 64,927 i antal panter med 336,547 R:dr 16 sk. i utestående kapital.

Hvad handeln vidkommer, egde Stockholm vid 1787 års slut 130 grosshandlare och 641 minuthandlande. 1814 funnos 160 grosshandlare, 54 siden- och klädeshandlare, 34 lärftskrämare, 118 viktualiehandlande, 134 kryddkrämare samt 10 apothek och 366 alla andra slags handlande. 1850 hade hufvudstaden 224 grosshandlare med en betjening af 252 personer; minuthandlare utgjorde samma år 553 männer och 16 kvinnor, med en betjening af 619 personer. År 1853 var antalet af grosshandlare 263 samt 2 kvinnor med grosshandelsrättigheter, med en betjening af 296 personer, gross- och minuthandlare 14 med 28 personers betjening, samt endast minuthandlare 611 och 7 kvinnor med sådana rättigheter, samt en betjening af 613 personer, och slutligen handlande kvinnor enligt 4 § Handelsordningen 1,044, eller tillsammans 888 männer och 1,053 kvinnor, med en betjening af 937 personer. Bevillingen för dessa utgjorde sammantaget 54,323 R:dr 37 sk. 1 rst. Banko.

Hvad sjöfarten angår, egde Stockholm år 1791 icke mindre än 220 egna fartyg, och kronans landtulls- och accisinkomster af staden utgjorde åren 1766, 1767 och 1768 i medeltal 65,890 R:dr. 1791 utskeppades 248,000 skeppund stångjern och 20,000 skeppund manufakturjern, omkring 4,800 tunnor sill, 88,000 tunnor tjära, 12,000 tunnor beck och 36,000 tolfter bräder. Värdet af utgående varor steg då till omkring 750,000 R:dr och de inkommande till ungefär lika mycket. Från utrikes orter årligen anlända fartyg uppgingo till vid pass 6 à 700. År 1850 egde staden endast 118 fartyg, och brutto-uppbörden af tull för inkomna varor utgjorde samma år 1,689,903 R:dr. Utskeppningen af stångjern uppgick till 275,163 skeppund, af tjära till nära 23,000 tunnor, och värdet af exporterade trävaror till något öfver 100,000 R:dr. Värdet af hela exporten för ofvannämnde

år utgjorde 7,882,449 R:dr, men importen deremot 9,858,279 R:dr. Antalet af från utrikes ort till hufvudstaden anlände fartyg uppgick under loppet af samma år till 735. Tulluppbördnen, som under loppet af de 10 åren från och med 1844 till och med 1853, varit störst 1851, då den uppgick till 2,021,431 R:dr, utgjorde 1853 tillsammansaget en summa af 1,843,098 R:dr, af hvilka 30,303 i utförsels- och 1,812,795 R:dr uti införsels-tull.

1852 egde hufvudstaden 122 fartyg om 12,003 läster, och 1853 endast 117 om 11,858 lästers drägtighet, men högsta antalet under loppet af detta sekel var dock 1815, då den egde 238 om 19,663 läster.

Hufvudstaden eger 2:ne varf, stora och lilla varfvet, samt en skeppsdocka. Denna sednare, belägen på Beckholmen nära Djurgården, som af Grosshandels- och Skeppsrederiernes deputerade inköptes för 45,000 R:dr, påbörjades 1848 och fullbordades 1851. Anläggningen består af 2:ne dockor, en större och en mindre, den förra 250 fot lång, 56 fot bred i portöppningen och 21 fot djup, den sednare 150 fot lång, 30 fot bred och 13 fot djup vid vanlig vattenhöjd. Kostnaden uppgår sammanlagdt till 219,821 R:dr 9 sk. 11 rst. Banko, hvaraf Handels- och Sjöfartsfonden bidragit med 150,000 R:dr, samt återstoden utgifvits af Grosshandels-societeten.

För jemförelse skull, så väl med äldre, förut uppgifne förhållanden, som med 1850, torde äfven en uppgift för de 3 påföljande åren å några af de betydligaste frågorne rörande hufvudstadens handel, icke vara för läsaren ovälkomne. Så uppgick värdet af från utrikes orter införde varor för år 1851 till 11,917,314 R:dr 11 sk., för 1852 till 11,077,668 R:dr 42 sk. samt för 1853 till 10,552,571 R:dr 29 sk. Af från Stockholm till utrikes orter utförda varor besteg sig deremot värdet för år 1851 endast till 7,717,538 R:dr 23 sk., 1852 till 7,269,173 R:dr 10 sk. och 1853 till 7,909,450 R:dr 19 sk. Häraf synes, att för sistnämnde år importen öfversteg exporten med 2,643,121 R:dr 10 sk. Detta var dock betydligt mindre än året förut, då skillnaden uppgick till nära 4 millioner. Antalet af från utrikes orter till Stockholm ankomne fartyg uppgick 1851 till 872, 1852 till 784 och 1853 till 843, och af till utrikes orter derifrån afgångne fartyg 1851 till 905, 1852 till 860 och 1853 till 954, hvilket förhållande skulle synnerligen vittna till fördel för hufvudstadens handel, om icke det ofvan uppgifna förhållandet i fråga om import och export fullkomligt öfverändakastade det resultat, man häraf skulle kunna draga. Mera glädjande är jemförelsen mellan värdet af härifrån exporterade trävaror för samma år, hvilket 1851 uppgick till 107,952 R:dr 6 sk., 1852 till 115,676 R:dr 8 sk. och slutligen 1853 till 145,812 R:dr 47 sk., hvilket under dessa 3 åren visar en ökning af 37,860 R:dr

41 sk. Exporten af stångjern har deremot ungefärligen bibehållit sig på samma ståndpunkt. Den uppgick nemligen 1851 till 278,767, 1852 till 249,876 och 1853 till 275,517 skeppund. Om handelns liflighet kan man derjemte döma af utförseln under 1854. Under loppet af detta år utskeppades deremot 290,206 skeppund stångjern till utrikes ort och 20,600 till inrikes, 23,848 skeppund manufakturjern till utrikes, 22,129 skeppund till inrikes ort, samt af diverse andra effekter 7,533 utrikes och 2,924 inrikes, eller sammanlagdt 367,240 skeppund, hvilket, endast hvad stångjern beträffar, visar det glädjande resultatet af 35,289 skeppund större utskeppning 1854 än året förut. Likaledes utskeppades under loppet af år 1854: 10,575 tunnor salt, 193,664 tunnor säd, hvaraf 138,674 tunnor råg, 46,910 tolfter bräder, hvaraf 32,282 3-tums, 55,524 tunnor tjära, 82,512 lispund oljekakor, 13,996 lispund pottaska och 24,186 lispund ben. Dessutom bestod utförseln af stenkol, lumpor, stearinljus, alun m. m. Samma tillfredsställande resultat, som med jernexporten, har äfven året 1854 att uppvisa i fråga om de större exportartiklarne, såsom t. ex. bräder, hvaraf utskeppades 13,334 tolfter, säd 174,721 tunnor, tjära 4,069 tunnor mer än 1853, o. s. v.

År 1812 funnos, hvad fabriker beträffar, 38 siden-, 16 sidenbands-, 29 silkes-, bomulls-, regarns- och filt-, 52 klädesfabriker, 24 bomulls- samt linne- och kattunstryckerier, 19 stofts-, 31 ur- och en ritfärgsfabrik, 9 spegel-, 2 glas- och 12 tobaks- d:o, 19 sockerbruk, ett grytgjuteri, 3 kopparsticks-tryckerier och 14 boktryckerier. 1850 funnos 18 sidenfabriker och 10 silkesrederier, 10 bomulls- och linnfabriker, 5 klädes-, 5 stofts-, 7 ur-, 5 spegel-, 4 glas- och 14 tobaks- d:o, 12 sockerbruk och 23 boktryckerier. Sammantagne utgjorde fabrikerne ett antal af 336 i 71 olika slag, tillhörande 393 egare med 3,520 arbetare och ett sammanräknadt tillverkningsvärde af 4,825,342 R:dr. De förnämsta deribland voro sockerbruken med ett tillverkningsvärde af 1,605,020 R:dr, sidenfabrikerne, hvilka tillverkade för 968,103 R:dr, tobaks- d:o för 585,156 och klädesfabrikerne för 195,448 R:dr. De rörelser, som på sednare tider isynnerhet lidit, äro bomulls-, linne-, klädes- och kardfabrikerne samt färgerier, men deremot äro siden- och bandfabrikerne samt stearinjustillverkningen i ständigt stigande. 1853 funnos visserligen endast 15 sidenfabriker, 5 bomulls- d:o, 11 sockerbruk och 2 klädesfabriker, men tillverkningsvärdet å alla fabrikerne uppgick dock till 5,167,867 R:dr B:ko, eller 342,525 R:dr mera än 3 år tillföre. Hufvudstaden egde då sammanlagdt 313 fabriker, hvarförutan 137 personer idkade fabriksrörelse såsom försörjningsmedel. Fabrikanter och manufakturister funnos samma år till ett sammanlagdt antal af 433, hvilkas bevilling uppgick till 20,018 R:dr 16 sk., af hvilka de förra

serskildt erlade 7,717 R:dr och de sednare 12,301 R:dr 16 sk. Banko.

I fråga om detaljförhållanden rörande fabriker och manufaktur för 1853 torde några ord icke heller anses vara ur vägen.

Klädesfabriker funnos endast 2 med 12 stolar och 67 arbetare, hvarvid tillverkades 9,394 alnar diverse ylleväfnader samt 2,429 stycken ylleschawlar och dukar. Sammanräknade värdet af tillverkningen var 53,546 R:dr, eller 22,927 R:dr mer än nästföregående årets. Bolaget Beyer & Behrlings tillverkning var störst och uppgafs till 46,076 R:drs värde.

Etoffstillverkningen bedrefs vid 2:ne fabriker och uppgick till 51,965 alnar, i värde upptagne till 18,481 R:dr och hufvudsakligen bestående af flanell och flaggduk. I jemförelse med den för år 1852, hade tillverkningen ökat sig med 5,146 alnar och i värde med 1,805 R:dr.

Sidenfabrikerne, 15 till antalet, med 441 stolar, sysselsatte 654 arbetare. Tillverkningen utgjordes af 210,243 alnar siden- och halfsiden-väfnader samt 212,167 stycken till större delen dukar, alltsammans i värde uppskattadt till 881,795 R:dr. Jemförd med 1852, hade tillverkningen minskats med 38,392 alnar, men ökats med 4,110 stycken, samt värdet å sidenfabrikationen i sin helhet minskats med 61,379 R:dr. De största tillverkningarne hade fabriksidkarne L. Meyerson, Casparsson & Schmidt, K. A. Almgren, L. J. Hjerta och Samson & Elliot, uppgående hos den förstnämnde till ett värde af 171,717 R:dr och hos sistnämnde bolag till 117,789 R:dr.

Af bandfabriker funnos 9 i hufvudstaden. Hela tillverkningsvärdet uppgick till 42,818 R:dr, som med 3,568 R:dr understeg bandfabrikationen för nästföregående år. Fabriksidkarne C. W. Fagerlin och K. A. Almgren hade åstadkommit den betydligaste tillverkningen.

Bland strumpfabriker egde John Söderberg den med största tillverkningen. Värdet deraf belöpte sig till 46,957 R:dr.

För Stockholms 11 sockerbruk uppgafs sammanlagda tillverkningen till 6,246,359 skålpund socker och sirup, deraf bolaget Åhrberg & Fagerberg tillverkade den betydligaste quantiteten, eller 1,026,990 skålpund samt H. H. Backman 850,672 skålpund.

Bland tobaks- och snusfabrikernes antal intager J. F. Ljunglöfs första rummet, hvarvid bereddes 672,876 skålpund, till större delen snus, och af öfriga fabrikanterne hade W. Hellgren & C:o och A. G. Strömberg & Son de största tillverkningarne.

Vid 2:ne saffiansfabriker uppgick tillverkningen till 1,067 saffiansskinn, värderade till 1,067 R:dr, hvilket understiger 1852 års med 3,584 stycken och i värde med 7,535 R:dr.

Den betydligaste quantiteten olja bereddes vid grosshandlaren G. Sommelii oljeslageri och raffineringssverk, neml. 163,900 kannor.

Vid Rörstrands porslinsfabrik uppgick värdet af tillverkningen till 167,690 R:dr.

Å grosshandlaren L. Monténs såpfabrik åstadkoms största tillverkningen af denna vara, uppgående till 7,000 fjerdingar.

Bland mekaniska verkstäder hade fabriksbolaget J. & C. G. Bolinder största tillverkningen. Vid denna åstadkommas arbeten till ett värde af 112,100 R:dr.

I fråga åter om handtverkerier, besteg sig deras idkares antal vid 1787 års slut till 1,102. 1816 var mästarernas antal 1,075 med 1,186 verkstäder. År 1850 bestego de sig till 1,766 med 4,377 gesäller och lärlingar i 71 olika yrken, samt 1,284 andra arbetare. Dessutom funnos 1,558 idkare af serskilda näringsyrken, hvilka icke tillhörde någondera af borgerskapets klasser. Ytterligare funnos sistnämnde år 14 apothekare, 20 badaremästare, 23 boktryckare och 64 åkare med en sammanräknad betjening af 576 personer. Hufvudstaden egde 1852 1,510 handtverkare med 4,485 gesäller och lärlingar samt 901 andre arbetare, hvilkas bevillning uppgick till 36,709 R:dr 1 sk. Banko, men 800 personer idkade dessutom handverk såsom försörjningsmedel. Handverkarnes antal 1853 var ungefärligen lika, eller 1,526 med 4,469 gesäller och lärlingar samt 876 andre arbetare, eller tillsammans en arbetsstyrka af 5,345 personer. Dessa erlade i bevillning 38,507 R:dr 20 sk., men som till denna rubrik äfven räknas krogar m. fl., hvilkas bevillning uppgick till 7,010 R:dr, blir den sammanräknade summån 45,517 R:dr 20 sk. Banko. Till ofvanförda antal får dock tilläggas de, hvilka såsom försörjningsmedel med egna händer till afsalu åstadkommo handverksarbeten, och som för nämnde år bestego sig till 722 män och 166 kvinnor, eller tillsammans 888 personer.

Stockholms folkmängd har på det sistförflutna seklet ökat eller minskat sig enligt nedanstående uppgift. 1760 hade hufvudstaden 69,108 invånare; 1780: 75,107; 1790: 68,986; 1800: 75,517; 1810: 65,474; 1815: 72,652; 1823: 73,210; 1826: 78,496; 1845: 88,242; 1847: 87,985; 1850: 91,544; 1851: 93,070; 1852: 94,232; 1853: 95,385, af hvilka 29,959 skattfrie, 1854: 94,866, af hvilka 29,727 voro befriade från erläggande af mantalspenningar, samt slutligen 1855: 95,950. Här af visar sig, att hufvudstadens befolkning på nära ett sekel ökats med omkring 50 procent.

Enligt Tabellkommissionens uppgifter voro, för år 1845, dessa ofvanuppräknade 88,242 personer fördelade under följande hufvudrubriker:

Stockholm.

Presterskap	97.
Lärostaten och Kyrkobetjening	258.
Studeraude och Skolungdom	2,215.
Civilstaten	2,759.
Militärstaten	4,112.
Sjöfarande	611.
Handelsklassen	1,951.
Bruks- och Fabriksklassen	1,916.
Konstnär- och Handtverksklassen	9,141.
Landt- och jordbruket tillhörande	17.
Afskedstagne m. fl., som icke hafva bestämdt näringsfång	6,543.
Privatorum betjening	1,821.
Fremmande religion tillhörande	319.
Fattighjon	940.
Kronoarbetausmanskap och fångar	764.
Gossebarn under 10 år, som vistas hemma hos sina föräldrar, Fader- och Moderlöse samt Fosterbarn	6,591.
Gifta Hustrur med Döttrar	14,593.
Enkor med Döttrar	7,475.
Ogifta och Barn af kvinnokönet	25,689.
Fosterdöttrar hos andra	430.
	<hr/>
	88,242.

I afseende på nativitet och mortalitet bestego sig 1850 de föddes antal till 3,190, hvaraf 1,661 man- och 1,529 qvinkön. Utaf dessa voro 1,766 äkta och 1,424 oäkta. De döda åter för året utgjorde sammanlagdt 3,875, af hvilka 2,059 man- och 1,816 qvinkön, eller tillsammans 685 flera döda än födda. Under loppet af 1854 uppgick antalet af födda till 2,652, af hvilka 1,346 man- och 1,306 qvinkön. Af dessa voro 932, och således något mer än tredjedelen, oäkta. Antalet af döda utgjorde 3,622, hvaraf man således finner att antalet af döda med 570 öfverstiger antalet af födda. Jemför man dessa sifferuppgifter med dem för det nästföregående året 1853, så finner man att under nästlidne år föddes 62 flere barn, än under 1853. Dödligheten var deremot under det förflutna året betydligt mindre än under år 1853, ty då under det sistnämnda de dödas antal öfversteg de föddas med ej mindre än 2,673, så utgjorde deremot under det sistförflutna året, såsom ofvanföre är nämnt, öfverskottet af döda endast 570. Denna stora olikhet mellan de båda årens dödlighet, har helt naturligt sin förklaring i den olika strånghet, hvarmed kolerafarsoten härjade under de båda åren. Under de sistförflutna 25 åren har de föddas antal uppgått till 68,502 och de dödas till 91,372, eller 22,880 flera döda än födda. I medeltal för dessa år utgjorde de föddas antal 2,739 och de dödas 3,655 årligen, så att i allmänhet en fjerdedel mera dö än födas. Och likväl ökas hufvudstadens folkmängd

ärligen, ett bevis på de talrika inflyttningar, som der ständigt ega rum.

För jämförelse mellan de olika församlingarne i hufvudstaden, upptages här folkmängden för 1854 inom hvarje sådan:

S:t Nicolai	13,011.
Jacobs	9,319.
Johannis	3,592.
Ladugårdslands . .	15,224.
S:t Clara	13,098.
Adolf Fredriks . . .	8,404.
Kungsholms	3,474.
Maria	13,341.
Catharina	15,053.
	<u>94,516.</u>

Härtill kommer ytterligare 350 personer, så kallad "efterföring", bestående af sådana, hvilka äro skattskrifne i Stockholm, men vid mantalsskrifningens upprättande varit bortreste, eller ock af annan anledning sedermera tillkommit, ett antal som, sammanlagdt med ofvanstående 94,516, bildar den uppgifna totalsumman af 94,866. Af detta antal voro två tredjedelar, eller 64,366, mantalsskrifne, 21,581 hade för fattigdom eller annan orsak erhållit afskrifning af sina utskylder, och återstoden, eller 8,919, voro minderårige.

För innevarande år 1855 är förhållandet i fråga om folkmängd församlingarne emellan följande:

S:t Nicolai	12,845.
Jacobs	9,390.
Johannis	3,679.
S:t Clara	13,513.
Adolf Fredriks . . .	8,312.
Ladugårdslands . .	15,533.
Maria	13,445.
Catharina	15,460.
Kungsholms	3,773.
	<u>95,950.</u>

Af hvilka 95,950, liksom föregående år, två tredjedelar, eller 65,933, samt således ännu något derutöfver, voro mantalsskrifne, och 30,017 skattfrie.

